

Utredning om förutsättningar för att budgetera per enhet istället för per barn

Bakgrund

Utbildningsnämnden gav den 26 mars 2025 förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att budgetera per enhet istället för per elev/barn inom de kommunala enheterna inom förskola, grundskola och fritidshem i Enköpings kommun. Vi benämner ersättningen för enhetspeng i denna utredning. Förändringen skulle inte innebära någon förändring för de fristående enheterna.

Det står inte i ledamotsinitiativet vad syftet är med förslaget och vilka effekter som man förväntas uppnå. Vi uppfattar dock, utifrån tidigare diskussioner, att effekten är att skapa en resursfördelningsmodell som parerar för stora förändringar i totalt antal barn och elever. Även rörlighet mellan kommunala enheter kan skapa problem. Idag finns önskemål att byta skolenhet, men eftersom det är så fullt i de kommunala skolorna ske väldigt få byten, förutom vid skolvalen.

Förutsättningar för enhetspeng

Kommunen kan välja andra resursfördelningsmodeller, men de måste alltid kunna visa att de fördelar grundbeloppet till fristående enheter på samma grunder som till de egna enheterna, om inte lagen ändras.¹

Vi kan inte hitta någon kommun som infört detta eller något liknande (anslagsfinansiering). Vi har kontaktat Västerås, Botkyrka, Sundbyberg och Göteborg samt SKR och KEF (Kommunalekonomernas förening). Däremot har frågan förkommit i flera fall, men slutsatsen har i samtliga fall varit att det inte går att genomföra med dagens lagstiftning med krav på likvärdighet och de ekonomiska konsekvenser detta skulle innebära.

Enligt Riksrevisionsverket (RiR) och den enkät som gjordes inför deras granskning finns undantag från elevpeng bara hos kommuner utan några fristående grundskolor inom den egna kommunen.

---

¹ Skollagen (2010:800) 10 kap 38 § samt 8 kap 22 §

Merkostnader uppstår när ett barn/elev från en anslagsfinansierad verksamhet (kommunal enhet) flyttar till en elevpengsfinansierad verksamhet (fristående enhet). Vi behöver då ersätta den fristående enheten för de eleverna, vilket gör att vi får dubbla kostnader för dessa elever. Utmaning uppstår även vid byte mellan två anslagsfinansierade verksamheter. Ska den skolan som tappar elever fortfarande få behålla sin finansiering medan den skolan som tar emot flera elever inte får någon ytterligare ersättning?

Då ingen annan kommun, oss veterligen, genomfört detta skulle det innebära att Enköpings kommun blir först i Sverige och med det följer en stor risk för överklaganden från fristående huvudmän.

Slutligen kan konstateras följande angående den nu gällande resursfördelningsmodellen med elevpeng: Utöver elevpeng fördelas resurser till en rektor för kommunal skola i Enköping enligt fler fördelningsgrunder än antalet inskrivna barn/elever. Strukturtillägg, tilläggsbelopp och andra statsbidrag tillkommer utöver elevpeng. Vissa kostnader hanteras även på en kommuncentral nivå, t.ex. lokalhyra, städkostnader, vissa IT-kostnader samt rektorslöner, vilket gör att effekterna av volymförändringar blir mindre på enhetsnivå. Verksamhetschef kan också balansera en enhets underskott mot en annan enhets överskott och därmed balansera verksamhetens budget. Rektorerna i Enköpings kommun har inte efterfrågat någon förändring.

Sammanfattning

Det står inte i ledamotsinitiativet vad syftet är med förslaget och vilka effekter som man förväntas uppnå. Vi uppfattar dock, utifrån tidigare diskussioner, att effekten är att skapa en resursfördelningsmodell som parerar för stora förändringar i totalt antal barn och elever.

I våra kontakter med kommuner och andra intresseorganisationer har vi inte hittat någon som har infört en s.k. skolenhetspeng för kommunala skolor och förskolor. Den huvudsakliga motiveringen till att inte införa en enhetspeng är att detta skulle bli kostnadsdrivande och att kommunerna hanterar vissa kostnader centralt vilket gör att effekterna av volymförändringar blir mindre på enhetsnivå.

Merkostnader uppstår när ett barn/elev från en anslagsfinansierad verksamhet (kommunal enhet) flyttar till en elevpengsfinansierad verksamhet (fristående enhet). Vi behöver då ersätta den fristående enheten för de eleverna, vilket gör att vi får dubbla kostnader för dessa elever.

Genom den nu gällande resursfördelningsmodellen kan effekterna av volymförändringar pareras så att de blir mindre på enhetsnivå. Rektorerna i Enköpings kommun har inte efterfrågat någon förändring av resursfördelningen.